

**การสำรวจความรู้ และทัศนคติ การให้การศึกษาเรื่อง
การวางแผนครอบครัวของลูกจ้างชั่วคราว และลูกจ้างประจำ
โรงพยาบาลนครปฐม
พญ. เฉลา ราชพลพิการณ์**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจและศึกษา อัตราการคุมกำเนิด ชนิดของการคุมกำเนิด และทัศนคติของการคุมกำเนิด
2. เพื่อสำรวจความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ก่อนและหลังการอบรม
3. เพื่ออบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ให้นำไปใช้กับตัวเอง ครอบครัว และนำญาติและเพื่อนบ้านได้อย่างถูกต้อง

มูลเหตุจูงใจ เมื่อผู้เขียนออกตรวจผู้ป่วยนอกของแผนกสูติ-นรีเวช ได้พบ

1. หญิงไทย คู่ ตั้งครรภ์ได้ 28 อาทิตย์ ครรภ์ที่ 4 มาตรวจด้วยการปวดท้อง เมื่อตรวจเรียบร้อยแล้ว ได้แนะนำให้ผู้ป่วยทำหมัน หลังคลอดบุตรคนนี้แล้ว ตัวผู้ป่วยเองอยากทำ เพราะเกี่ยวกับด้านการเงินผู้ป่วยเล่าว่าสามีไม่ยอมให้ทำ เพราะกลัวตัวผู้ป่วยเองจะมีอาการผิดปกติหลังจากทำหมันแล้ว ถ้ามีอาการขึ้นข้างบนก็จะมีอาการปวดศีรษะ ความจำเสื่อม ถ้าลงข้างล่างก็จะมีความรู้สึกทางเพศสูง อาจจะมี

รู้ได้ตามถึงอาชีพของสามีปรากฏว่า ทำงานเป็นลูกจ้างชั่วคราวของโรงพยาบาลนครปฐม

2. หญิงไทย คู่ แต่งงานมาได้ 2 เดือน อ.ส. มีเลือดออกกะปริดกะปรอยมา 1 เดือน บ.ป. กินยาคุมกำเนิดมา 1 เดือน แต่กินๆ หยุดๆ โดยกินเฉพาะวันที่มีการร่วมเพศตรวจภายใน ไม่พบสิ่งผิดปกติ

อาชีพ ลูกจ้างประจำของโรงพยาบาลนครปฐม จากการที่ได้พบเห็นเช่นนี้ ทำให้คิดว่าเรา น่าจะได้ให้ความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว แก่ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวของโรงพยาบาล ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความรู้่น้อย ที่อยู่ใกล้ชิดกับตัวเรามากเพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้ความรู้ นำไปใช้กับตัวเอง ครอบครัว และนำญาติและเพื่อนบ้านได้อย่างถูกต้อง

วิธีการ

ได้ออกแบบสำรวจความรู้ และทัศนคติ เรื่องการวางแผนครอบครัว แก่ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราวของโรงพยาบาล จำนวน 335 คน

หลังจากนั้น ได้จัดเป็นกลุ่มสอนเรื่องการวางแผนครอบครัว กลุ่มละ 40-60 คน รวม 5 ครั้งก่อนและหลังการอบรมได้ออกแบบสอบถามความรู้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งได้ประเมินผลดังนี้

จำนวนลูกจ้างทั้งหมด 335 คน

ตอบแบบสอบถามครั้งแรก 232 คน

=81.19%

ตอบแบบสอบถามก่อนและหลังการอบรม

260 คน = 77.60%

ลักษณะข้อมูล

อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	115 คน
	26-30 ปี	75 คน
	31-35 ปี	23 คน
	36-40 ปี	18 คน
	มากกว่า 40 ปี	41 คน

เพศ	ชาย	58 คน
	หญิง	214 คน

สภาพสมรส

	ชายโสด	8 คน
	หญิงโสด	92 คน
	รวมโสด	100 คน
	หย่า	6 คน
	หม้าย	4 คน
	รวมหม้ายและหย่า	10 คน

ชายคู่	48 คน
หญิงคู่	119 คน
รวมชายและหญิงคู่	167 คน

จำนวนบุตร

0 คน	125 คน
1-2 คน	89 คน
3-4 คน	46 คน
5 คนขึ้นไป	12 คน

การศึกษา

ต่ำกว่า ป.7	112 คน
ม.ศ. 1-3	32 คน
ม.ศ. 4 ขึ้นไป	87 คน
ไม่ทราบ	2 คน

การคุมกำเนิด

การคุมชั่วคราว 42 คน

1. ยาเม็ดคุมกำเนิด	21 คน
2. ยาฉีด	10 คน
3. ถุงยางอนามัย	5 คน
4. ห่วงอนามัย	6 คน

การคุมกำเนิดถาวร 70 คน

1. หมันหลังคลอด	50 คน
2. หมันแท้ง	7 คน
3. ตัดมดลูกแล้ว	4 คน
4. หมันชาย	9 คน

การคุมกำเนิดของชายคู่และหญิงคู่

จำนวนชายคู่ 48 คน

ไม่ได้คุมกำเนิด 18 คน

— ไม่มีบุตร 7 คน

— บุตร 1-2 คน 6 คน

— บุตร 3 คนขึ้นไป 5 คน

คุมเอง 8 คน

— ใช้ถุงยาง 4 คน

— ทำหมันชาย 4 คน

คู่สมรสคุม 22 คน

— ยาเม็ด 3 คน

— ใส่ห่วง 2 คน

— ยาฉีด 2 คน

— หมันแท้ 1 คน

— หมันหลังคลอด 13 คน

— ตัดมดลูก 1 คน

จำนวนหญิงคู่ 119 คน

ไม่ได้คุมกำเนิด 29 คน

— ไม่มีบุตร 12 คน

— บุตร 1-2 คน 13 คน

— บุตร 3 คนขึ้นไป 4 คน

คุมเอง 73 คน โดย

— ยาเม็ด 22 คน

— ยาฉีด 8 คน

— ใส่ห่วง 3 คน

— หมันแท้ 7 คน

— หมันหลังคลอด 35 คน

— ตัดมดลูก 3 คน

คู่สมรสคุม 7 คน โดย

— ถุงยาง 2 คน

— หมันชาย 5 คน

ระยะเวลาที่คุมกำเนิด

ต่ำกว่า 1 ปี 34 คน

1—3 ปี 26 คน

มากกว่า 3 ปี 48 คน

สถานที่รับบริการ

ชื่อเอง 4 คน

โรงพยาบาล 102 คน

สถานบริการใกล้บ้าน 4 คน

ไม่ได้ระบุ 4 คน

วิธีที่ใช้แนะนำโดย

แพทย์ 65 คน

คู่สมรส 21 คน

เพื่อน 7 คน

เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 4 คน

อ่านจากหนังสือพิมพ์ 2 คน

ฟังจากวิทยุ 1 คน

ไม่ได้ระบุ 10 คน

ผลของการคุมกำเนิด

พอใจ	72 คน
มีปัญหา	30 คน
ไม่ได้รับ	7 คน

ผู้มีปัญหามีอาการดังนี้

1. เวียนศีรษะ คลื่นไส้	9 คน
2. อารมณ์เปลี่ยนแปลง	8 คน
3. เลือดระดูน้อย	7 คน
4. น้ำหนักเพิ่ม	7 คน

5. น้ำหนักลด	5 คน
6. เลือดออกกะปริบกะปรอย	5 คน
7. ความรู้สึกทางเพศลดลง	5 คน
8. เพื่อย ไม่มีแรง	5 คน
9. ปวดท้องเป็นประจำ	4 คน
10. มีฝ้า	3 คน
11. มีสิว	1 คน
12. อื่น ๆ เช่น เป็นความดันต่ำ	2 คน

หมายเหตุ บางคนก็มีหลายปัญหา

ทัศนคติเกี่ยวกับการคุมกำเนิด

	ควรทำหมันชาย	ควรทำหมันหญิง	ไม่ออกความเห็น
โสด	46	51	5
แต่งงานแล้ว	47	103	16

สาเหตุที่ควรทำหมันชายเพราะ

1. ทำในชายง่ายกว่า	66 คน
2. ชายควรรยอมเจ็บบ้าง	18 คน
3. ควรทำในชาย เพื่อมิให้ไป มีบุตรกับหญิงอื่น	4 คน
4. ควรทำในชาย เพราะไม่รับ ผิดชอบ, ไม่ทำงาน	2 คน

สาเหตุที่ควรทำหมันหญิงเพราะ

1. ทำในหญิงหลังคลอดง่ายกว่า	136 คน
2. ทำหมันแท้งในหญิงง่ายกว่า	14 คน
ไม่ออกความเห็น	15 คน

หลังจากได้รับตอบแบบสอบถามครั้งแรก
แล้วได้เปิดอบรมเรื่องการวางแผนครอบครัว
แก่ลูกจ้าง และลูกจ้างประจำของโรงพยาบาล
นครปฐม โดยแบ่งเป็นกลุ่มกลุ่มละ 40-60
คน จำนวน 5 ครั้ง หลังการอบรมได้ให้กรอก
แบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

จำนวนลูกจ้างทั้งหมด	335 คน
จำนวนผู้เข้ารับการอบรม	260 คน

= 77.6%

ผู้เข้ารับการอบรมเป็น

- คนโสด	94 คน
- คู่	149 คน
- หม้ายหรือหย่า	14 คน

1. จำนวนบุตรที่คู่สมรสควรมี	ก่อนการอบรม	หลังการอบรม
ควรมีบุตร 2 คน	197 คน	221 คน
ควรมีบุตร 3 คน	41 คน	26 คน
ควรมีบุตร 4 คน หรือมากกว่า	11 คน	2 คน

2. เกี่ยวกับปัญหาเมื่อมีบุตรแล้ว

ด้านการเงิน	145 คน	148 คน
คนเลี้ยงเด็ก	34 คน	30 คน
สุขภาพของแม่	24 คน	25 คน
มีปัญหาารวมทุกข้อ	13 คน	13 คน
ไม่ออกความเห็น	41 คน	41 คน

3. ผู้เข้าอบรมต้องการคุมกำเนิดหรือไม่

	ต้องการคุมกำเนิด	ไม่ต้องการคุมกำเนิด
อนาคตเมื่อแต่งงานแล้ว	82	6
	73	8
และหย่า	10	3

4. สาเหตุที่ยังไม่ได้คุมกำเนิด

สมรส	ยังไม่ได้แต่งงาน	ยังไม่มีบุตร	อยากมีบุตรอีก	ไม่มีเวลา	กลัวมีปัญหา
คู่	87	—	—	—	—
	—	6	27	7	22
หม้ายหย่า	—	—	5	—	5

5. ทราบไหม่ว่าหญิงต้องกินยาคุมกำเนิดทุกวัน

	ก่อนการอบรม	หลังการอบรม
ทราบ	242	257
ไม่ทราบ	15	—

6. ทราบไหม่ว่ามียาฉีดคุมกำเนิดในหญิง

	ก่อนการอบรม	หลังการอบรม
ทราบ	237	246
ไม่ทราบ	9	—
ไม่ตอบคำถาม	11	11

7. ทราบไหม่ว่าชายคุมกำเนิดได้ โดยใส่ถุงยางอนามัย

ทราบ	245	252
ไม่ทราบ	7	—
ไม่ตอบคำถาม	14	14

8. ทราบไหม่ว่าห่วงอนามัยใส่ไว้ในมดลูก

ทราบ	216	237
ไม่ทราบ	27	6
ไม่ตอบคำถาม	14	14

9. ท่านคิดว่าหญิงทำหมันชนิดใดดีกว่า

หญิงทำหมันแห้งดีกว่า	10	5
หญิงทำหมันหลังคลอดดีกว่า	219	224
ไม่ตอบคำถาม	28	28

10. ทราบไหม่ว่าไข่ของหญิงสุกวันไหนของรอบเดือน

ทราบ	130	200
ไม่ทราบ	71	1
ไม่ตอบคำถาม	56	56

11. ทราบไหม่ว่าหญิงจะให้นมบุตรจะตั้งครรภ์ได้หรือไม่

ได้	195	233
ไม่ได้	38	0
ไม่ตอบคำถาม	22	22

ก่อนการอบรม

หลังการอบรม

12. ผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่าข้อไหน อันตรายที่สุด

การคุมกำเนิด	3	1
การทำหมัน	8	1
การทำแท้ง	191	216
แท้งบุตร	20	10
คลอดบุตร	9	3
ไม่ตอบคำถาม	27	27

13. การทำหมันชายอย่างไร

ตัดและผูกท่ออสุจิ	241	242
ตัดอวัยวะออกเหมือนตอนหมู	1	0
ไม่ตอบคำถาม	15	15

สรุป

1. อัตราของการคุมกำเนิด

ลูกจ้างชั่วคราวและลูกจ้าง	
ประจำสภาพสมรสคู่	167 คน
คุมกำเนิดรวมทั้งชนิดถาวร	
และชั่วคราว	112 คน = 67.06%
ไม่ได้คุมกำเนิด	55 คน
ไม่ได้คุมเพราะไม่มีบุตร	19 คน
บุตร 1-2 คน	19 คน
บุตร 3 คนขึ้นไปแต่ไม่ได้คุม	9 คน
ไม่ตอบคำถาม	8 คน

2. ชนิดของการคุมกำเนิด

การคุมกำเนิดถาวร 70 คน

- ทำหมันหลังคลอด	50 คน
- ทำหมันชาย	9 คน
- ทำหมันแท้ง	7 คน
- ตัดมดลูกแล้ว	4 คน

การคุมชั่วคราว 42 คน

- ยาเม็ดคุมกำเนิด	21 คน
- ยาฉีดยา	10 คน
- ใส่ห่วงอนามัย	6 คน
- ถุงยางอนามัย	5 คน

3. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการคุมกำเนิด ก่อนการอบรม

	ทราบ	ไม่ทราบ
หญิงต้องกินยาคุมกำเนิดทุกวัน	242	5
มียาฉีดคุมกำเนิดในหญิง	237	9
ชายคุมกำเนิดโดยใส่ถุงยางอนามัยได้	245	7
ห่วงอนามัยใส่ไว้ในมดลูก	216	27
ไข่ของหญิงสุกวันใดของรอบเดือน	130	71
หญิงให้นมบุตรจะตั้งครรภ์ได้หรือไม่	195	38
การทำหมันชายโดยผูกและตัดท่ออสุจิ	241	1

จากข้อมูลนี้จะเห็นว่าส่วนใหญ่มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการคุมกำเนิดดีพอสมควร มีผู้ที่ยังไม่ทราบประมาณ 10.4%

4. ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

เมื่อได้รับการอบรมแล้ว พบว่า

- จำนวนบุตรที่คู่สมรสต้องการ ลดน้อยลง
- คู่สมรสที่มีบุตรเกินสามคนขึ้นไป แต่ยังไม่ได้อุ้มกำเนิด เนื่องจากกลัวมีปัญหาได้มีความรู้ และทราบข้อเท็จจริง
- ชี้ให้เห็นว่าการคุมกำเนิดการทำหมัน มีอันตรายน้อยกว่าการทำแท้ง หรือการคลอดบุตร

การสำรวจความรู้และทัศนคติของลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวครั้งนี้ ทำให้ทราบข้อเท็จจริงว่า ยังมีลูกจ้างจำนวนหนึ่งที่ไม่กล้าจะคุมกำเนิด โดยกลัวจะเกิดอันตราย ทั้งที่ตัวเองและครอบครัวก็อยากจะคุมกำเนิด เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับด้านการเงิน เป็นปัญหามากที่สุด ส่วนด้านคนเลี้ยงเด็กและสุขภาพของแม่เป็นปัญหาที่รองลงมา

เมื่อได้รับการอบรมเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวแล้ว คงจะเป็นประโยชน์ แก่

1. ผู้ที่ยังไม่มีบุตร โดยมีบุตรยาก ก็จะได้รับการตรวจรักษาที่ถูกต้อง
2. ผู้ที่มีบุตรพอเพียงแล้ว ได้มารับการทำหมันถาวร

3. ผู้ที่มีบุตรแล้ว แต่จำนวนยังไม่พอ
ก็ได้รับคำแนะนำให้คุมกำเนิดชั่วคราวไว้ก่อน

4. ผู้รับการอบรมที่เป็นสตรี ในอนาคต
เมื่อแต่งงานแล้ว ก็จะได้รู้จักวิธีคุม
กำเนิดที่ถูกต้อง

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้มีนามต่อไปนี้ ที่
ได้แนะนำช่วยเหลือ, ช่วยอบรม ให้การสำรวจ
การอบรมเรื่องการวางแผนครอบครัวครั้งนี้
ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

1. นพ. สัมภาษณ์ พงษ์เพ็ชร
นายแพทย์ผู้อำนวยการโรงพยาบาล
นครปฐม
2. นพ. วิโรจน์ พุทธิเมธิ

นายแพทย์แผนกสูติ-นรีเวชกรรม

3. นพ. วิชัย วัชรปรีชาสกุล

นายแพทย์แผนกสูติ-นรีเวชกรรม

4. คุณวิเชียร ภัตติชาติ
เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 6

5. คุณเครือวัลย์ งามจิตร
หัวหน้าพยาบาล

6. คุณทรรษา ศรีรัตน
ผู้ช่วยหัวหน้าพยาบาล

7. คุณรุ่งเพชร เมธานิเวศน์
พยาบาลฝ่ายเวชกรรมสังคม

8. คุณสุกมลรัตน์ จงเจริญพรชัย
พยาบาลฝ่ายเวชกรรมสังคม